

REČ KVETOV NA SLOVENSKU
ГОВОР ЦВЕЋА У СЛОВАЧКОЈ

Odkaz ukrytý medzi lupеňmi
Порука скривена међу латицама

Reč kvetov na Slovensku • Говор цвeтa у Словачкoј

Za vydavateľa • За Издaвaчa

Jelena Tanasković • Јелeнa Тaнaскoвић

Autori projektu • Ауџиopи њpoјектa

Slobodan Petrović • Слoбoдaн Пeтpoвић

Dubravka Savić • Дyбpaвкa Сaвић

Autori textu • Ауџиopи тeкстa

Miroslav Demák • Mиpoслaв Дeмaк

Dubravka Savić • Дyбpaвкa Сaвић

Výber citátov • Изaбpao цитaтaнe

Miroslav Demák • Mиpoслaв Дeмaк

Preklad do srbčiny • Пpeвeo нa српски језик

Martin Prebudila • Mapтин Пpeбyђилa

v spolupráci s Miroslavom Demákom • y сapaдњи с Mиpoслaвoм Дeмaкoм

Výber fotografií • Фoтoгpaфиje изaбpao

Slobodan Petrović • Слoбoдaн Пeтpoвић

Shutterstock • Шaтepстoк

Lektorovanie a korektúry • Лeктop-кopeктop

Dobrila Živanov • Дoбpилa Живaнoв

Koordinátor • Koopдинaтop

Milena Đuknić • Mилeнa Ђyкнић

Dizajner • Дизaјнep

Miloš Majstorović • Mилoш Majстopoвић

Odkaz ukrytý
medzi lupenňmi

Порука скривена
међу латицама

Čakanka 1

*Niet za čím smútit',
pred čím plakať.
Čas všetko prikryl pokojom.
Svoje si vzal.
Niet na čo čakať.
A ty len kvitneš po svojom.*

Milan Rúfus

Модрица 1

*Нема се за чим ш̄ӯговати,
над чиме зайлакаши.
Време све њокрива миром својим.
Своје си узео.
Нема се на ш̄та још чекаши.
А она цвети и вечно уз нас стоји.*

Милан Рүфүс

Obsah • Садржај

Čakanka 1	4–5	Модрица 1
Predslov	8–15	Предговор
Národný kvet Slovenska	16–23	Национални цвет Словачке
Reč 101 kvetov	24–251	говор 101 цвета
Tajomstvá darovania	252–257	Тајне даривања
Čo prezrádzajú farby kvetov	258–259	Шта откривају боје цвећа
Koľko kvetov darovať?	260–263	Колико цветова поклонити
Čakanka 2	264–264	Модрица 2
Zoznam kvetov	265–274	Листа цвећа
Zoznam symbolov	275–284	Листа симболике
Autori citátov	285–293	Аутори цитата
Register fotografií	294–299	Регистар фотографија
Zoznam krajiniiek	302–303	Листа пејзажа
Flórografia sveta	304–305	Флорографија света

Predslov

Keď lupene prehovorí

Už po stáročia – tichým jazykom symbolov a skrytých významov – kvety hovoria namiesto nás. Pri najpoetickejších výhonkoch zeme odpradáva sa oslavovalo a smútilo, modlilo sa a privolávalo, dobýjalo a mierilo, ozdobovalo, venčilo, sobášilo i pochovávalo, milovalo a odpúšťalo.

Kvety prehovorí, keď už my nenachádzame inú možnosť, nevieme alebo nesmieme. Lupene môžu povedať viac ako tisíce slov. Ale keď príde tá chvíľa, treba pochopiť o čom to hovorí ľalia, kosatec, aké poslanie nesú hyacint, pivonka, čakanka. Treba prísť na to, či rovnaký význam má žltý a biely narcis, klinček červený či inej farby. Ktorý kvet pozýva na stretnutie, ktorým sa prebúdzajú nádej a ktorým sa jednoducho povie: „Vďaka“. O čom to hovorí rozkošná kytica ruží a o čom iba jeden púčik? Čo zvestuje astra zo záhrady a čo pe túnie z balkóna?

Po stáročia naši predkovia, snažiac sa nájsť odpovede v lupeňoch, spriadali symbolické významy kvetov z legiend, mýtov, po-

vier alebo jednoducho zo samých vlastností kvetov. Uplietli ich tak bohato, že by sa jazykom lupeňov mohli napísať aj duchovné dejiny národa a odhaliť najskrytejšie tajomstvá srdca.

Taká symbolika sa prenášala z pokolenia na pokolenie prostredníctvom rituálov, ústnych podaní, poézie a príbehov, náboženských a národných obyčají... Významy sa časom dopĺňali, niekedy aj úplne menili, ale symbolika kvetov vždy svedčila o pevnej zviazanosti jednotlivých generácií s prírodou a vyjadrovala skutočný duch života.

Kvety najhlasnejšie prehovárali, keď city boli stlmené, keď sa, ako napr. v osmanskom Turecku alebo vo viktoriánskom Anglicku, bez jedného vysloveného slova, iba symbolmi lupeňov, mohlo milovať a trpieť, túžiť a nadväzovať kontakty. Nápaditý a bohatý jazyk kvetov (flórografia) teda aj vtedy volal po tlmočení skrytých zvestí.

Kniha *Jazyk kvetov* madam Charlotte de La Tour, ako znie pseudonym jej autora, z roku 1819 bola prvou iskrou v ohňostroji diel venovaných symbolike a významom skrytých odkazov, ktoré vyjadrovali kvety a kytice, v tom čase nazývané

tusi-musi. Znalosť jazyka kvetov sa považovala za súčasť všeobecnej kultúry či prestíže a tlmočenie symbolov malo slúžiť na to, aby sa nimi odkrývali tajomstvá srdca.

Odkazy ukryté medzi lupeňmi sa časom menili a vyznievali inakna rôznych poludníkoch, ale nikdy nestrácali svoje čaro. Aj dnes, v dobe moderných technológií a nezatajovaných emócií odhaľujeme, aké ohromujúce je pohrávať sa s tajnými kódmi kvetov.

V *Odkaze ukrytom medzi lupeňmi* znovu oživujeme tento magický jazyk. Tlmočenie jeho symbolov sme našli v prelínaní slovenskej tradície s vplyvmi, ktoré prišli z iných kultúr. Zozbierali sme také kvety, o ktorých jestvujú záznamy v bohatej ľudovej tradícii, akými sú hyacint, kalina, kosatec, kúkol', ľalia, praslička a púpava, a pridali kním kvety, ktoré priniesli vetry neskorších epoch a dnes sú obľúbené, s láskou pestované a často darované.

Zložitosť symboliky každého kvetu sme zhrnuli do jedného slova, prípadne dvojslovného vystihujú. Pátrajúc po symboloch, ktoré najlepšie vystihujú početné významy, snažili sme sa vyhnúť protikladom a viacvýznamovosti, aby jednotlivé kvety, teda ich lupene, jasne prehovorili o vďačnosti, melanchólii, šťastí.

Ľudové piesne, príslovia, verše slovenských velikánov darovali tej symbolike poetický výraz a súlad s poslaním, ktoré dané kvety nesú. Tak vo veršoch Janka Kráľa, Sama Bohdana Hroboňa, Pavla Országha-Hviezdoslava, Ivana Kraska, Miroslava Válka, Milana Rúfusa, Ivana Štrpku, v myšlienkach Stanislava Štepku, Michala Babiaka, každý ten, kto kvet daruje, ako aj ten, kto ho prijíma, ale aj každý iný, očarovaný kvetmi, odhalí symbolické poslanie skryté medzi lupeňmi. Všetci oni spolu najkrajším jazykom slovenskej literatúry vypisujú príbehy o význame a symbolike 101 kvetov, prenášajúc poslanie všetkých posaní – lásku.

Chceme veriť, že táto kniha pomôže znovu oživiť zvodný rozhovor jazykom zvodného rozhovoru jazykom kvetov. Prajeme si, aby sme lásku ku kvetom a mágiu ich jazyka aj ďalej rozvíjali a zdieľali ju s milými osobami, obrazotvornosťou, citmi a duchom, ako to robili aj naši predkovia po stáročia pred nami.

Предговор

Каг латице и ројворе

Столећима већ, тихим језиком симбола и скривених значења цвеће говори уместо нас. Уз најпоетичније изданке земље одвајкада се славило и туговало, молило и призивало, освајало и мирило, украшавало и овенчавало, волело и праштало.

Цвеће говори када не можемо да нађемо другу опцију, не знамо или не можемо. Латиче могу рећи више од хиљаду речи. Али, када куцне тај час, ваља разумети шта кажу љиљан и перуника, какву поруку носе зумбул, божур, ноћурак. Треба одгонетнути говоре ли исто жути и бели нарцис, црвени и шарени каранфил. Који цвет позива на сусрет, којим се буди нада, а којим се једноставно каже: „Хвала.” Шта говори раскошни букет ружа, а шта само један пупољак? Шта поручују лепе кате из баште, а шта петуније с балкона?

Вековима су наши преци, трудећи се да одговоре пронађу међу латичама, испредали симболична значења цвећа од легенди,

митова, веровања или напосто од саме особености цветова. Исплели су их тако раскошно да би језиком латица могла да се испише и духовна историја народа и открије најскривенија тајна срца.

С колена на колено преносила се та симболика кроз ритуале, усмена предања, поезију и приче, верске и народне обичаје... Значења су се временом допуњавала, каткад и сасвим мењала, али симболика цветова увек је сведочила о чврстој повезаности генерација с природом и изражавала истински дух живота.

Цвеће је најгласније проговарало када су осећања била пригушена, када се, као у отоманској Турској или викторијанској Енглеској, без иједне изговорене речи, само порукама латица, могло љубити и патити, жудети и спајати. Маштовит и богат, језик цвећа (флорографија) напосто је вапио за тумачењем скривених порука.

Књига *Језик цвећа* мадам Шарлот де ла Тур, како гласи псеудоним њеног аутора, из 1819, била је прва искра у ватромету дела посвећених симболици и значењу тајних порука које преносе цветови и букети, тада називани

туси-муси. Познавање говора цвећа сматрало се делом опште културе, али и престижа, а тумачење симбола требало је да послужи да се пренесу тајне срца.

Поруке скриване међу латицама мењале су се током епоха и одзвањале другачије на разним меридијанима, али никада нису губиле драж. И данас у време напредних технологија и нескривених осећања откривамо колико је неодољиво играти се тајним кодовима цвећа.

У *Поруци скривеној међу латицама* поново оживљавамо овај магични језик. Тумачење његових симбола пронашли смо у преплитању наше традиције с утицајима пристиглим из других култура. Сабрали смо тако цветове о којима постоји богато народно предање, какви су босиљак, ивањско цвеће, јоргован, невен и смиље, с гладиолом, рајском птицом, јуком и калом, које су донели ветрови каснијих епоха, а данас су омиљени, радо гајени и често даривани.

Сложену симболику сваког цвета сажели смо у једну реч. Трагајући за симболом који најбоље обухвата многобројна значења, покушали смо да избегнемо противречности и

вишезначје како би георгина, кандилка и аза-леја јасно проговориле о захвалности, меланхолији, срећи.

Народне песме, пословице, стихове словачких великана дали су тој симболици поетски израз и хармонију са поруком коју ово цвеће носи. Тако у стиховима Јанка Краља, Сама Бохдана Хробоња, Павола Орсага Хвијездослава, Ивана Краске, Мирослава Валека, Милана Руфуса, Ивана Штрпке, у мислима Станислава Штепке, Михала Бабјака, свако ко дарива цвет, као и онај који га прима, али и сви други очарани цвећем, откриће симболичку поруку скривену међу латицама. Сви заједно, на најлепшем језику словачке књижевности, пишу приче о значењу и симболици 101 цвета, преносећи поруку свих порука – љубав.

Надамо се да ће ова књига подстаћи да поново оживи заводљиви разговор језиком цвећа. Жеља нам је да љубав према цвећу и магији његовог језика наставимо да развијамо и делимо с драгим особама, маштом, осећањима и духом, како су то чинили и наши преци, вековима пре нас.

Reč 101 kvetov

Говор 101 цвѣта

Agát · Багрем

OPATRNOŠŤ

ОПРЕЗ

*Dobre sa obuj, obleč do zimy.
Len zľahka vdýchni na čelo bozk spiacej,
nie neotál'aj, neotál'aj viacej,
lebo sa ešte väčšmi zozimí.*

Ján Kostra

*Узми добре чизме и зимско одело.
На чело, док сїава, сїусїи њољубац шїо шїше,
не оклевај, не оклевај више,
їре неїо је још јаче захладнело.*

Јан Костра

Spišský hrad
Спишка тврђава

Gerbera   Гербер

ÚPRIMNOSTĚ

ИСКРЕННОСТ

*... pripínat' si to k hrudi –
spálit' to radšej v srdca plame,
prv než to samo
uvädne.*

Ján Smrek

*... ĩprikachijĭi ĩto sebi na ĩrudĭ –
radĭje srce sĭalijĭi u ĩlamenu,
ĭre neĭo iskrenojĭi
uvenu.*

Ján Smrek

Rafting na rieke Dunajec
Рафтинг на реци Дунајец

Kamélia biela   Камелија бела

DOKONALOSŤ

САВРШЕНСТВО

*Nejšťastnejší však jest ten podle všech domnení,
který z čistého svědomí má své potešení.*

Hugolín Gavlovič

*Најсрећнији је тај, ако је веровајући свима,
који у чистој савести највећу радосији има.*

Хуголин Гавлович

L'alia   Љиљан

ÚPRIMNÁ LÁSKA

ИСКРЕНА ЉУБАВ

Láska, ako prsteň, konca-kraja nemá.

Slovenské ľudové príslovie

Љубав, као и њрсѣен, никад краја нема.

Словачка народна пословица

Flórografia sveta

Prianie zakladateľa 4SE Slobodana Petrovića, aby jazykom symbolov kvetov predstavil bohatstvo a duch srbskej kultúry, ale aj iných kultúr, bolo podnetom pre skupinu autorov z viacerých krajín, rôznych povolání, ale zviazaných spoločnou láskou k prírode, tradícii a literatúre, aby stvárnili edíciu *Flórografia sveta*.

Tím profesionálnych spisovateľov, fotografov, dizajnérov, lektorov, horti kulturologov a tlačiarov, svojou odbornosťou, skúsenosťou a predovšetkým láskou ku kvetom prispel ktomu, aby si *Odkazy ukryté medzi lupenňmi* našli svojich čitateľov.

Prvá kniha tejto edície, ktorú navrhli Slobodan Petrović a Dubravka Savić, je uverejnená v Srbsku, zatiaľ čo naši spolupracovníci v zahraničí súbežne pripravovali knihy, ktoré, s rovnakým pomenovaním, odhalujú symboliku a jazyk kvetov iných národov.

Флорографија света

Жеља оснивача 4СЕ д. о. о, Слободана Петровића, да језиком симбола цвећа представи богатство и дух српске културе, али и других култура, дала је подстицај групи аутора из више земаља, различитих занимања, али повезаних заједничком љубављу према природи, традицији и литератури, да уобличи едицију *Флорографија света*.

Тим професионалних писаца, фотографа, дизајнера, лектора, хортикултуролога, штампара, својом стручношћу, искуством и надасве љубављу према цвећу учинили су да се *Порука скривена међу латицима* нађе пред читаоцима. Прва књига ове едиције, коју су осмислили Слободан Петровић и Дубравка Савић, објављена је у Србији. Наши сарадници у иностранству су, према том моделу, паралелно приређивали књиге истог назива, али откривајући притом симболику и говор цвећа других народа.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

77.04:635.9(084.12)
821.163.41-1(082.2)

ODKAZ ukrytý medzi lupeňmi : [reč kvetov na Slovensku] / [autori textu Miroslav Demák, Dubravka Savič] ; [preklad do srbčiny Martin Prebudila, v spolupráci s Miroslavom Demákom] = Порука скривена међу латицама : [говор цвећа у Словачкој] / [аутори текста Мирослав Демак, Дубравка Савић] ; [превео на српски језик Мартин Пребуђила, у сарадњи с Мирославом Демаком]. - Београд : 4CE, 2023 (Beograd : Birograf Comp). - 312 str. : ilustr. ; 18 cm

Uporedo slov. tekst i srp. prevod. - Tiraž 600. - Registar.

ISBN 978-86-81032-28-2

COBISS.SR-ID 107164169
